

МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ТА ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ

СЕД Megapolis.DocNet
Міністерство молоді та спорту України
№370/15/23 від 20.05.2023
КЕП: Грушина А. І. 20.05.2023 10:48
58E2D9E7F900307B04000000CD942F00CD07A600

ВСТУП

13 грудня 2022 року Верховною радою України ухвалено Закон «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності».

Метою державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є досягнення єдності в українському суспільстві шляхом подолання суперечностей соціокультурного, мовного, регіонального характеру на основі європейського та євроатлантичного курсу, забезпечення дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина.

Державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності реалізується шляхом здійснення комплексу заходів з національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти, регулювання відносин у сфері співпраці із закордонними українцями з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності, виконання інших вимог цього Закону.

Законом визначено наступні терміни:

Українська національна ідентичність – стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями.

Українська громадянська ідентичність – стійке усвідомлення громадянином України, закордонним українцем свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством.

Оборонна свідомість – свідоме сприйняття та готовність громадянина до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України.

Громадянська стійкість – здатність особи виявляти свою національну та громадянську ідентичність у повсякденному житті і в умовах негативних зовнішніх впливів.

Національно-патріотичне виховання

Національно-патріотичне виховання – наскрізний виховний процес, спрямований на утвердження української національної та громадянської ідентичності, формування оборонної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України.

Метою національно-патріотичного виховання є формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України.

Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, держави, нації.

В Україні національно-патріотичне виховання є пріоритетним напрямом діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянської (національної) ідентичності на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), усвідомлення громадянського обов'язку та зміцнення якостей патріота України як світоглядного чинника, спрямованого на розвиток успішної країни та забезпечення власного благополуччя в ній, сповідування європейських цінностей, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.

Здійснення системного національно-патріотичного виховання є однією з головних складових національної безпеки України.

Національно-патріотичне виховання включає в себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, охоплює своїм впливом усі покоління, пронизує всі сторони життя: соціальну-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, науку, історію, державу, право.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму, та утвердження суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність).

Основними складовими національно-патріотичного виховання є громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне, духовно-моральне виховання.

Громадянсько-патріотичне виховання – це наскрізний виховний процес, спрямований на усвідомлення громадянами України власної відповідальності за розвиток успішної країни та важливості турботи про благо українського народу.

Військово-патріотичне виховання – це наскрізний виховний процес, спрямований на формування у громадян України оборонної свідомості, готовності до національного спротиву, підвищення суспільної значущості та поваги до військової служби, мотивації громадян до набуття ними необхідних компетентностей у сфері безпеки і оборони.

Духовно-моральне виховання – це наскрізний виховний процес, спрямований на формування та розвиток духовних і моральних цінностей громадян України, закордонних українців, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, на основі суспільно-державних (національних) цінностей України.

Формування ціннісних орієнтирів і української громадянської ідентичності здійснюється на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху в Україні. Також національно-патріотичне виховання здійснюється на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013 - 2014 роках, учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил в Донецькій та Луганській областях.

У національно-патріотичному вихованні важливо використовувати і виховний потенціал, пов'язаний із героїзмом українців, які боролися в арміях держав - учасників Антигітлерівської коаліції та в рухах опору нацистській Німеччині та її союзникам під час Другої світової війни 1939 - 1945 років, учасників міжнародних операцій з підтримки миру і безпеки.

Також одним із важливих чинників національно-патріотичного виховання є шанобливе ставлення до пам'яті про жертв комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій.

Водночас важливою складовою національно-патріотичного виховання є поширення інформації **про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації**, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, **спорту**, висвітлення позитивного вкладу представників етнокультурних менших України та громадян інших країн у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес державотворення, українську наукову, духовно-культурну спадщину.

Українська громадянська ідентичність

Українська громадянська ідентичність – стійке усвідомлення громадянином України, закордонним українцем свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством.

Навіщо формувати українську громадянську ідентичність?

З метою досягнення національної єдності та консолідації суспільства шляхом подолання як об'єктивних, так і штучних суперечностей соціокультурного, мовного, міжрегіонального та регіонального характеру на основі додержання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина.

Основні завдання під час формування громадянської ідентичності:

1) формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей Українського народу, національної самобутності;

3) збереження української національної ідентичності, зокрема у закордонних українців;

4) розвиток національної самосвідомості, любові до свого народу, що виявляється у діяльності на благо народу, у сприянні утвердженню України як незалежної, правової, демократичної, суверенної держави;

5) формування, утвердження та розвиток оборонної свідомості та громадянської стійкості;

6) формування готовності до захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України;

7) утвердження в громадян суспільно-державних цінностей;

8) усунення впливів держави-агресора в інформаційній, освітній, культурній сферах України;

9) активна діяльність інститутів громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання.

Національні цінності.

У системі координат країн світу національні цінності України – це те, що дозволяє бути суб'єктами у системі світової політики, досягти успіху у цивілізаційному просторі та є підґрунтям націєтворення.

Дотримання національних цінностей дозволяє народу не лише відчувати себе українським, але й гордитися цим у міжнародному співтоваристві.

Беручи до увагу кращу міжнародну практику, а також події останніх років, історичний досвід України, історію її боротьби за незалежність і державність, національними (суспільно-державницькими) цінностями в нашій країні слід вважати: **самобутність, соборність, волю, гідність.**

Самобутність – це національна неповторність, оригінальність, яка проявляється окремою особистістю чи групою у ментально обумовленому художньо-мистецькому світосприйнятті, прагненнях, національно прийнятних

способах спілкування, діяльності, поведінки. Самобутність українського народу детермінується його історією, культурою, й насамперед, українською мовою.

Соборність – це єдність, неподільність усіх територій держави, що передбачає спільну відповідальність і взаємне духовне збагачення та розвиток. Це також єдність усіх громадян України, незалежно від їхнього етнічного походження. Соборність невіддільна від досягнення реальної державності, забезпечення справжнього суверенітету і незалежності народу, побудови процвітаючої демократичної національної держави.

Воля – це здатність, намір або кероване намагання, сильне прагнення досягти мети; рішучість і сила особистості владно завершити справу; самоконтроль і незалежність, свобода дій. Це дар досягати цілей за будь-яких перешкод; основа українського характеру, ознаками якого є енергійність й ініціативність. Відбитком волі українців є героїка боротьби за незалежність.

Гідність – результат самоповаги, що викликає повагу інших народів, це відстоювання своїх духовно-моральних і державницьких позицій; усвідомлення власної ваги й громадянського обов'язку у міжнародному співтоваристві. Нині гідність українського народу проявляється також у прагненні подолати корупцію, спрямованості до демократії, намаганні знищити національну меншовартість, мінімізації тоталітарного спадку.

Державні символи України.

Державний Прапор України

Кольори державного Прапора України — синій і жовтий. З давніх-давен українська земля була хліборобським краєм. Синє море або небо над золотою нивою — зміст, який нині вкладають у кольори Державного Прапора України. Державний Прапор України не є «жовто-синій» чи «жовто-блакитний», оскільки за правилами геральдики кольори «читаються» згори донизу. До Державного Прапора України виявляють пошану, схиляючи голову чи вклоняючись, а часом і стають на одне коліно. Військові віддають прапорові честь.

Державний Герб України

Державний Гімн України

Державний гімн України — один з головних державних символів України поряд з прапором і гербом. Державним гімном є перший куплет та приспів пісні «Ще не вмерла України і Слава, і Воля» слова Павла Чубинського, музика Михайла Вербицького. Офіційно його «Музичну редакцію» ухвалила Верховна рада України 15 січня 1992 року; слова гімну затверджено законом «про Гімн України» 6 березня 2003 року.

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Правила поведінки спортсмена

1. Під час надання офіційних коментарів/інтерв'ю журналістам висвітлювати інформацію державною мовою.

2. Під час урочистого відкриття заходів, змагань забезпечити виконання державного гімну України.

3. Спортсмени зобов'язані поважати та гідно ставитись до державних символів під час проведення урочистих заходів та офіційних церемоній.

4. У разі використання музичного супроводу під час проведення показових виступів, змагань, використовувати словесно-музичні твори, виконані державною мовою та/або іноземними мовами, які є офіційними мовами країн Європейського Союзу, забороняється використання музичного супроводу виконавцями держави-агресора відповідно до Указу Президента України від 21 травня 2021 року №203/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)».

5. Забороняється під час змагань, виступів використовувати аудіовізуальні твори, символіку, пам'ятні знаки, зображення гасел комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів відповідно до Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

6. Забороняється участь спортсменів у спільних заходах (прес-конференціях) з особами, які підтримують дії держави-агресора та окупацію державою-агресором території України, публічно декларують прихильність до антиукраїнської пропаганди з боку країни-агресора і підконтрольних їй ЗМІ чи в інший спосіб протидіють консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури.

7. Забороняється участь українських спортсменів у спільних заходах (прес-конференції, фотосесії, рекламні акції та інше) із спортсменами Російської Федерації державою-агресором та Республіки Білорусь.

8. Забороняється офіційним делегаціям національних збірних команд України з олімпійських, неолімпійських видів спорту та видів спорту осіб з інвалідністю брати участь у міжнародних спортивних змаганнях, в яких беруть участь спортсмени з Російської Федерації та/або Республіки Білорусь.

9. Забороняється використовувати статус «спортсмена» з метою перетину кордону у власних цілях. Кожен спортсмен несе персональну відповідальність та зобов'язаний своєчасно повернутись в Україну.

10. У разі публічних заяв українським спортсменом щодо підтримки політики Російської Федерації держави-агресора та Республіки Білорусь Міністерство молоді та спорту України мають право розірвати контракт з таким спортсменом.

Злочини рф

24 лютого 2022 року повномасштабним вторгненням російської армії розпочався новий етап російсько-української війни. Це – народна війна за незалежність і суверенітет України, яка триває з 2014 року. Це також війна за цивілізаційний вибір: Україна відстоює свою приналежність до європейської цивілізації і водночас – ті засадничі цінності, права і свободи, що лежать в основі Західного світу.

Що більше злодіянь російських окупантів в Україні та їхніх мотивів із перехоплених розмов і документів стають публічними, тим частіше в інформаційному просторі звучить слово «геноцид».

Воєнні злочини РФ в Україні визнали геноцидом парламенти Латвії та Естонії.

Британський прем'єр-міністр Борис Джонсон під час свого візиту до України сказав: «Те, що ми побачили з того, що Путін зробив в Україні, недалеко від геноциду».

Схожу оцінку дав президент США Джо Байден: «Я назвав це геноцидом, тому що стає все зрозуміліше, що Путін намагається знищити навіть ідею бути українцем».

Верховна Рада України виступила із заявою, в якій закликала міжнародні інституції, іноземні уряди та парламенти визнати дії Росії в Україні геноцидом Українського народу.

Усе зазначене вище – це політичні оцінки, які безумовно важливі. Але щоб злочини Росії в Україні були визнані геноцидом відповідно до міжнародного права – потрібне рішення суду. В ідеалі – Міжнародного кримінального суду в Гаазі. Хоча такий судовий процес може спершу відбутися і в Україні, як це було в 2010 році, коли київський Апеляційний суд ухвалив рішення, яким визнав керівництво СРСР винним в організації геноциду щодо українців у 1932-1933 роках. Ознак геноциду в діях сучасних російських окупантів достатньо, щоб розпочати відповідне провадження.

Чому юридичні процедури важливі?

Рішення суду, особливо міжнародної інстанції, буде вагомим аргументом для ширшого визнання дій Росії геноцидом українців на політичному рівні по всьому світу. Крім того, так Україна діятиме у протилежний спосіб тому, як чинить зараз політична верхівка РФ, яка намагається розмити і знецінити саме поняття геноциду, використовуючи його в політичних цілях за кожної зручної нагоди, наприклад, звинувачуючи Україну в геноциді жителів Донбасу.

Злочин геноциду – один із кількох міжнародно-правових злочинів, але не єдиний. До таких найтяжчих з точки зору міжнародного права злочинів також належать злочин агресії, воєнні злочини та злочини проти людства.

Злочин агресії

Збройний напад однієї держави на іншу вважається міжнародним злочином проти миру та безпеки людства. Якщо з боку певної держави є ознака

ініціативи та застосування зброї першою, то йдеться саме про агресію. За міжнародним правом агресія – це протиправне, пряме чи опосередковане, застосування збройної сили однією державою проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої держави. Визначення агресії у міжнародному праві дещо змінювалося під впливом міжнародних конфліктів та дискусій з 1930-х років і до 1970-х, коли в 1974 році Генасамблея ООН ухвалила резолюцію №3314, яка визначила злочин агресії.

2 березня 2022 року Генасамблея ООН на надзвичайній спеціальній сесії ухвалила резолюцію у зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії в Україну, яка так і називалася – «Агресія проти України». Тобто злочин агресії, який вчинила Російська Федерація по відношенню до України, вже визнаний на рівні ООН.

За Римським статутом Міжнародного кримінального суду злочин агресії підпадає під юрисдикцію МКС.

Воєнні злочини

Порушення правил ведення бойових дій та норм і принципів міжнародного гуманітарного права. Відповідно до Статуту Міжнародного трибуналу після Другої світової війни до воєнних злочинів належать:

- вбивство, катування, взяття у рабство чи для інших цілей цивільного населення окупованої території;
- вбивство, катування військовополонених чи осіб, які перебувають у морі;
- вбивство заручників;
- пограбування державної або приватної власності;
- знищення міст чи сіл;
- розорення, не виправдане військовою необхідністю.

Цей перелік не є вичерпним. Між іншим, те, що особа, яка вчинила воєнний злочин, виконувала наказ свого уряду чи командира, не звільняє її від відповідальності, якщо свідомий вибір був для неї можливим.

Злочини проти людства

Інша назва – злочини проти миру та безпеки людства. Римський статут Міжнародного кримінального суду в Гаазі визначає, що до злочинів проти людства належить будь-яке з перелічених нижче діянь, якщо воно вчинене в межах широкомасштабного або системного нападу на цивільних осіб, якщо такий напад здійснюється свідомо:

- вбивство;
- масове винищення людей;
- поневолення;
- депортація або насильницьке переміщення населення;

- поміщення у в'язницю або інше жорстоке позбавлення фізичної свободи на порушення основоположних норм міжнародного права;
- тортури;
- зґвалтування, сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація або будь-які інші форми сексуального насильства подібної тяжкості;
- переслідування будь-якої ідентифікованої групи або спільноти за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними, або іншими мотивами, які повсюдно визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом;
- насильницьке викрадення людей;
- злочин апартеїду;
- інші нелюдські діяння аналогічного характеру, які полягають в умисному заподіянні сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень, а також такі, що спричиняють негативний вплив на психічне та / або фізичне здоров'я.

Визначальною характеристикою злочинів проти людства є те, що злочинні дії є частиною політики певного уряду, при цьому винні не обов'язково повинні ідентифікувати себе з цією політикою, або широко розповсюджених злочинів, які замовчуються чи виправдовуються урядом або фактичною владою.

РФ держава-спонсор тероризму

21 серпня світ з ініціативи ООН вшановує жертв тероризму. Росія у війні з Україною постійно вдається до методів терору, й не лише після 24 лютого 2022 року.

Терор щодо цивільних українців Росія почала застосовувати ще у 2014 році, переслідуючи на окупованих територіях цивільне населення, яке не чинило збройного спротиву, але й не було лояльним до окупаційної адміністрації. Йдеться, наприклад, про активістів Євромайдану в Криму, як то кінорежисер Олег Сенцов, громадський діяч Олександр Кольченко, фермер Володимир Балух, яких спершу катували, а потім незаконно засудили на великі терміни ув'язнення за сфабрикованими справами. Або ж про депутата Горлівської міськради Володимира Рибакі чи неповнолітнього футболіста Степана Чубенка, яких спершу катували, а потім убили на Донбасі.

Найбільш показовим актом міжнародного тероризму з боку Росії та контрольованих нею терористичних угруповань ЛДНР до повномасштабного вторгнення стало збиття малайзійського боїнга МН17. Загинули всі пасажери та члени екіпажу літака – 298 людей. За даними розслідування міжнародної комісії, авіалайнер збили з зенітно-ракетної установки «Бук», яка належала курській 53-й бригаді протиповітряної оборони, а до злочину безпосередньо причетні два офіцери російської армії. Попри наявність доказів, оприлюднених кількома

незалежними джерелами, Росія досі не визнає своєї провини в цьому акті міжнародного тероризму.

Після повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року Росія лише посилила використання терору як методу війни. Це і терор через катування, вбивства, зґвалтування, насильницьке переміщення місцевого населення на окупованих територіях, який до того ж має ознаки геноциду. І планомірні авіаційні та ракетні удари по цивільних об'єктах. Внаслідок невибіркових бомбардувань майже вщент зруйновані Бородянка на Київщині, Маріуполь та інші міста Донбасу. Росія продовжує руйнувати Миколаїв. Жертвами ракетних ударів стали відвідувачі торгового центру в Кременчуці, діагностичного центру та інших цивільних закладів у центрі Вінниці, мешканці житлових кварталів Харкова, Києва, Чернігова, Миколаєва, Одеси. Усі руйнування і страждання, завдані ракетним терором Росії, складно перелічити.

Кричущими свідченнями того, що Росія є державою-терористом, стали і вбивство 29 липня в Оленівці щонайменше 50 українських військовополонених, які вийшли з Азовсталі під гарантії безпеки та обміну від ООН й Червоного хреста, і ядерний шантаж усього світу з використанням Запорізької АЕС.

Дії Росії поступово отримують відповідну оцінку з боку міжнародної спільноти. 10 травня сейм Литви визнав Росію державою, що підтримує тероризм. 11 серпня сейм Латвії визнав РФ державою-спонсором тероризму, дії якої є цілеспрямованим геноцидом проти українського народу. Нагадаємо, що Верховна Рада України визнала Росію державою-терористом, а її політичний режим – неонацистським за «суттю і практикою» 14 квітня 2022 року.

США уже визнали такими державами-спонсорами тероризму Кубу, Північну Корею, Сирію та Іран. Україна постійно наголошує на необхідності міжнародно визнати Росію тим, що вона демонструє на практиці, та від чого, судячи з розвитку подій довкола ЗАЕС, не збирається відмовлятися.

Терористична діяльність у сучасному світі – це неприпустимий злочин, за який повинна настати належна відповідальність – не важливо, терористами є група політичних чи релігійних радикалів, а чи одна з найбільших країн світу.

Своєю збройною агресією Росія розв'язала першу в ХХІ столітті континентальну війну в Європі, підірвавши систему колективної світової безпеки, встановлену після Другої світової війни. Світ знову зіткнувся з режимом, який прагне силової ревізії кордонів і прямує до новітнього тоталітаризму. Цей режим назвали «рашизмом» для означення псевдоідеології, замішаної на поєднанні ідей фашизму й більшовизму, нацизму та євразійства, реваншизму і ксенофобії, що прикриваються «православ'ям» та «величчю російської культури».

Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну остаточно зірвало маску з агресивного путінського режиму, що 9 років прикидався «миротворцем» та «третьою стороною» у війні на сході України, поширюючи на весь світ дезінформацію, брехню про «Донецьку та Луганську народні республіки», які насправді є підконтрольними Москві окупаційними режимами

в Донецькій та Луганській областях України. Путін намагався переконати світ, буцімто в Україні триває «громадянська війна».

Останні 30 років Російська Федерація цілеспрямовано підживлювала імперські амбіції, що зазнали удару через розвал Радянського Союзу, й відпрацьовувала методи відновлення імперського проєкту. Проводила військові спецоперації під різними назвами – «інтернаціональна допомога», «примушування до миру», «внутрішній громадянський конфлікт», «операція з повернення до складу Росії», «визволення», «спеціальна військова операція».

За рік, що минув від повномасштабного вторгнення, Український народ продемонстрував світові приклади мужності, стійкості, сміливості, кмітливості та єдності перед жорстоким ворогом, що чисельно переважає.

Метою російської агресії є не просто загарбання територій, а знищення нашої національної ідентичності, геноцид українського народу. Російська держава й ідеологія рашизму, яку сповідує російський політикун, офіційно заперечують існування українців як окремої нації, а ті, хто не погоджуються з цим, підлягають фізичному знищенню.

На тимчасово окупованих українських територіях росіяни повторюють найгірші практики нацизму – масові розстріли, депортації, знущання з цивільного населення, умисне плундрування та розкрадання приватної власності та цінностей. Різанина в Бучі, Ізюмі, масове знищення людей у Маріуполі стали наочним проявом геноцидної політики Москви. Звірства, воєнні злочини, зґвалтування, вчинені російськими загарбниками в Україні, шокували світ.

Не маючи спроможності перемогти на полі бою, російська держава-терорист вдається до варварських обстрілів українських міст та критичної інфраструктури. Більшість ракетних атак були націлені на цивільні об'єкти. Руйнуючи нашу енергетику, російські терористи прагнуть спричинити в Україні гуманітарну катастрофу та суспільний хаос, знищити економіку та позбавити міста життя.

Повномасштабний напад пришвидшив консолідацію української нації. Національна єдність стала основою успішного спротиву. Наступ військ РФ вдалося зупинити завдяки спільним зусиллям українців, які стали на захист держави в лавах Збройних сил України, Національної гвардії України та масового волонтерського руху.

Перемога України – запорука світової стабільності. Шляхом брутального, демонстративного порушення норм міжнародного права, РФ прагне демонтувати міжнародний порядок, заснований на правилах, зруйнувати єдність демократичних країн та повернути світ в епоху імперій, сфер впливу та колоніальних воєн.

Замість сили права Москва прагне нав'язати світові право сили. Реалізація цього російського сценарію неминуче призведе до хаосу, воєн, конфліктів та глобальної нестабільності у світі. Враховуючи такі глобальні виклики, як зміна клімату, скорочення природних ресурсів, нестача продовольства, путінський

сценарій поставить людство на межу катастрофи. Тому світ має об'єднатися – щоб зупинити Росію.

Героїчний опір українців – це не лише боротьба за фізичне виживання Українського народу та свободу країни. У цій війні Україна захищає свій європейський вибір, свої ідентичність і цінності як частину європейських. Українці проливають кров за вільну, демократичну Європу.

Українці вистояли й довели свою спроможність перемагати російську військову агресію. У лютому 2022 року чимало політиків на Заході були переконані, що ми не вистоїмо проти цієї навали. Але за рік великої війни Збройні сили України захистили Київ, вигнали окупантів з півночі України, провели успішні Харківську та Херсонську наступальні операції.

Сьогодні Україна ефективно стримує російську збройну агресію завдяки зусиллям на військовому, дипломатичному, інформаційному фронтах, а також потужній міжнародній допомозі. Ми боротимемося, доки не звільнимо від окупанта останній сантиметр української землі. Тож наше суспільство має й надалі залишатися консолідованим для перемоги над агресором і розбудови демократичної правової держави в сім'ї європейських народів.

Від 2014 року Україна бореться за суверенітет і соборність. Російський агресор тимчасово окупував окремі українські землі. Але всі вони обов'язково будуть звільнені. Україна переможе ворога й відновить територіальну цілісність.

Вживайте правильно

неправильно	правильно
<i>Кордон / адміністративний кордон із Кримом, ДНР, ЛНР</i>	<i>контрольний пункт в'їзду в тимчасово окуповану територію або виїзду з неї</i>
Це – спеціально виділена територія на автомобільній дорозі з комплексом будівель, спеціальних, інженерних, фортифікаційних споруд і технічних засобів, де підрозділами, що здійснюють державний контроль, здійснюється контроль за переміщенням та пропуск на тимчасово неконтрольовану територію та з такої території осіб, транспортних засобів, товарів (із Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженого постановою КМУ від 4 червня 2015 рок).	
<i>Внутрішній конфлікт, громадянська війна</i>	<i>російсько-українська війна</i>
Нинішня російсько-українська війна не є результатом внутрішньодержавного конфлікту на міжетнічному, міжконфесійному або будь-якому іншому ґрунті, чи рухом, організованим визнаними лідерами, широко підтриманий населенням. Проросійські бойовики із самого початку перебували під повним контролем спецслужб РФ і реалізовували план військово-політичного керівництва РФ із дестабілізації та розчленування України.	

Ідеологічні засади війни розроблено поза Україною, їх основою стала концепція так званого «руського мира», сформована в Росії ще в минулому столітті. Повний контроль і фінансове забезпечення діяльності квазідержавних утворень «ДНР» і «ЛНР» здійснюється РФ через ФСБ РФ та ГРУ ГШ ЗС РФ. У бойових діях на Сході України усі 5 років війни бере участь контингент військовослужбовців Збройних сил РФ. У таких умовах тези «внутрішнього конфлікту» чи «громадянської війни» є хибним і маніпулятивним продуктом російської пропаганди.

У Зверненні Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором від 27 січня 2015 року йдеться, що Російська Федерація є державою-агресором, яка вчиняє акти збройної агресії проти України.

*Донецька Народна Республіка (ДНР)
Луганська Народна Республіка (ЛНР)*

*окремі райони Донецької та
Луганської області (ОРДЛО),
терористичні організації «ДНР» і
«ЛНР»,
квазідержавні утворення «ДНР» і
«ЛНР»*

Це псевдодержавні утворення із самопроголошеними органами, які узурпувала виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, контрольовані Російською Федерацією. Відповідно до Заяви Верховної Ради «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян», затвердженої Постановою Верховної Ради України від 4 лютого 2015 року, «ДНР» та «ЛНР» визнані терористичними організаціями.

*Ополченці,
народне ополчення*

*незаконні збройні формування,
збройні формування РФ, озброєні
банди, групи найманців*

Російська Федерація чинить злочин агресії проти України та здійснює тимчасову окупацію частини її території за допомогою збройних підрозділів і формувань РФ, що складаються з регулярних з'єднань і підрозділів, підпорядкованих Міністерству оборони та іншим силовим відомствам РФ, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, окупаційної адміністрації РФ, самопроголошені органи, підпорядковані РФ, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України.

Термінологічний словник

1. Агресія – застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканості або політичної незалежності іншої держави, або в будь-який інший спосіб, несумісний із Статутом Організації Об'єднаних Націй (Резолюція 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року). Відповідно до Закону України «Про оборону України» збройна агресія – застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України. Збройною агресією проти України вважається будь-яка з таких дій: вторгнення або напад збройних сил іншої держави або групи держав на територію України, а також окупація або анексія частини території України; напад збройних сил іншої держави або групи держав на військові сухопутні, морські чи повітряні сили або цивільні морські чи повітряні флоти України.

2. Анексія – примусове набуття (приєднання) території однією державою за рахунок іншої держави. Таке набуття (приєднання) передбачає здійснення окупації відповідної території та чіткий намір здійснювати таку окупацію постійно (*corpus et animus*). У сучасному міжнародному праві анексія не розглядається як законний спосіб набуття території, оскільки є порушенням заборони або загрози застосування сили. На відміну від прагнення держави відмовитися від території, анексія виникає, коли «приймаюча» держава заявляє, що тепер вона володіє цією територією. Анексія зазвичай відбувається слідом за військовою окупацією території, коли окупант вирішує зміцнити свій фізичний контроль шляхом набуття законного права. Анексія території є адміністративною дією, пов'язаною із завоюванням. Випадки анексії у сучасній практиці не є типовими і зазвичай розглядаються як незаконні.

3. Антитерористична операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності (Закон України «Про внесення змін до законів України щодо боротьби з тероризмом»).

4. АТО завершилась із початком Операції Об'єднаних сил, тому вживання цього терміну щодо подій, які відбулись після 30 квітня 2018 року є некоректним. АТО – один із форматів ведення війни Україною проти російської агресії.

5. Внутрішньо переміщена особа – громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних

проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру (Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»).

6. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень (Закон України «Про оборону України»).

7. Держава-агресор Російська Федерація (зі Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором від 27 січня 2015 року).

8. Державний суверенітет України проголошено Декларацією про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах.

9. Лінія зіткнення – умовне розмежування між тимчасово неконтрольованою територією та контрольованою територією.

10. Окупація – тимчасове зайняття збройними силами воюючої сторони у міжнародному конфлікті території ворога у період ведення бойових дій.

11. Окупована територія – територія, яка фактично перебуває під владою армії супротивника. Окупація поширюється лише на ту територію, де така влада встановлена і здатна виконувати свої функції (IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходол, підписана в Гаазі 18 жовтня 1907 року, для України набрала чинності 24 серпня 1991 року). Тимчасово окупованими територіями у Донецькій та Луганській областях визнаються частини території України, в межах яких збройні формування Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють загальний контроль (Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях»). Автономна Республіка Крим та місто Севастополь є територією,

тимчасово окупованою Російською Федерацією (Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй «Стан справ у сфері прав людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна)» від 19 грудня 2016 року № 71/205 та від 19 грудня 2017 року № 72/190). Тимчасово окупована територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України (Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»).

12. Операція Об'єднаних сил – операція із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації на території Донецької та Луганської областей. ООС розпочалася із завершенням Антитерористичної операції, тому це поняття слід вживати для означення подій, які відбулися/відбуваються після 30 квітня 2018 року. ООС – один із форматів ведення війни Україною проти російської агресії.

13. Тимчасово неконтрольована територія – територія, на якій органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (із Порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції, затвердженого постановою КМУ від 1 березня 2017 року).

14. Цілісність території визначено у Декларації про державний суверенітет України. У статті V «Територіальне верховенство» йдеться, що Українська РСР здійснює верховенство на всій своїй території. Територія Української РСР в існуючих кордонах є недоторканою і не може бути змінена та використана без її згоди. Українська РСР самостійно визначає адміністративно-територіальний устрій Республіки та порядок утворення національно-адміністративних одиниць. Стаття 2 Конституції України визначає, що суверенітет України поширюється на всю її територію. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою.

Інформаційні матеріали Українського інституту національної пам'яті

	Історичний контекст війни
	Інформаційні матеріали до 25-річчя від дня ухвалення Конституції України
	Інформаційні матеріали Українського інституту національної пам'яті до Дня захисника України
	Інформаційні матеріали до Дня Героїв Небесної Сотні
	Освітній проєкт «Діалоги про війну»